

УДК 377. 1: 371. 671: 004



ОСОБЛИВОСТІ ЕРГОНОМІКИ ЕКРАННОГО ПОЛЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПІДРУЧНИКІВ ДЛЯ СИСТЕМИ ПТО

Володимир Юрженко,

кандидат педагогічних наук, доцент, старший науковий співробітник лабораторії підручникотворення для ПТО Інституту професійно-технічної освіти НАПН України

Стаття розкриває сутність реалізації контент-поля у середовищі програмно-інструментальної платформи MOODLE навчальних предметів, які використовуються при підготовці за

робітничими професіями у професійно-технічній освіті та застосування елементів методу нейролінгвістичного програмування.

Ключові слова: *контент-поле, програмно-інструментальна платформа MOODLE, професійно-технічна освіта, нейролінгвістичне програмування.*

Із самого початку потрібно розділити проблему формування контент-поля (безпосередньо відтвореного на екрані монітору частини змісту (контента) електронного підручника) програмно-інструментальної платформи MOODLE на три частини.

Перший процесуальний елемент формування електронного підручника, власне, визначається інформацією, яка розгортається у контент-середовищі електронного підручника. Другий, не менш важливий, дозволяє визначити розміщення змісту на тлі поля самого електронного підручника безпосередньо, визначаючи межі елементів, їх розміри. Співвідношення між частинами контент-поля і їх співрозмірність у відношенні до всієї площини екрану, колористика елементів і фону, розмір кеглів літер, вид шрифту тощо реалізуються саме завдяки теорії побудови графічних зображень дизайнерським і ергономічним рішенням зі сфери веб-дизайну.

Але без третього елемента формування контент-середовища електронного підручника неможливе, бо саме цей елемент дозволяє створити з конгломерату інформації жорстко побудовану логічну структуру з усіма позитивними наслідками її реалізації. Саме третій елемент є об'єднавчим для першого і другого. Він фактично формує інформацію у понятійну систему, створюючи зміст. Цей елемент ви-

значає логіку побудови змісту, акцентує увагу на певних елементах тощо. І перша, і друга пов'язані логіко-наслідковими зв'язками. А третя дозволяє структурувати сутність матеріалу з інформаційного поля, яке тільки після цього стає вже безпосередньо змістом електронного підручника. Власне, це третє і є головним для існування підручника, у тому числі й електронного. Дана третя складова реалізації електронного підручника і передбачає логіку його формування, існування та використання.

Передвісником запропонованої логіки формування сучасного електронного підручника нового покоління для системи професійно-технічної освіти (ПТО) є розробки В.Л. Шевченка [2], у яких пропонується використання при формуванні змісту електронних підручників як базового підходу – наслідково-логічної структури надання знань і вмінь у логіко-наслідкових зв'язках. На додаток, можна спиратись на розробку певних підходів, які запропонувала у своєму дисертаційному дослідженні І.С. Голіяд [1], де розкрито принципи формування змісту і методики його реалізації через ланцюгово-концентричну структуру навчального процесу. Розробки цих попередників можна і потрібно використовувати при розробці теорії створення електронних підручників для ПТО й, зокрема, для ре-

лізації навчального середовища через систему управління навчанням MOODLE.

Метою статті є розкриття сутності реалізації контент-поля у середовищі програмно-інструментальної платформи MOODLE навчальних предметів, які використовуються при підготовці за робітничими професіями у ПТО та використання елементів методу нейролінгвістичного програмування (НЛП) для цього.

Більш конкретно розглянемо один із можливих перспективних напрямів реалізації змісту електронних підручників, створених для ПТО у середовищі системи управління навчанням MOODLE, який може частково використовувати певні методи або способи впливу на учнів із системи ПТО з арсеналу НЛП з метою підвищення продуктивності використання часу, який проводить підліток за монітором комп'ютера.

У загальних рисах спробуємо розглянути підходи, що формують засади використання НЛП. Одним із можливих підходів при формуванні змісту електронних підручників нового покоління є використання елементів нейролінгвістичного програмування (зустрічається також варіант "нейро-лінгвістичне програмування"), відомого під абревіатурою НЛП (англ. Neuro-linguistic programming). За суттю, НЛП – це комплекс моделей, технік і операційних принципів (контекстуально-залежних переконань), які, головним чином, застосовуються як підхід до особистісного розвитку за допомогою моделювання ефективних стратегій (мисленнєвих і поведінкових). Процес моделювання освітніх систем у своїй основі передбачає наявність моделі на основі або раніше надбаного досвіду чи висококласного фахівця у певній сфері діяльності.

Методика отримання модельної системи має на увазі такі етапи: 1) моделювання стратегії через опосередковане передбачення результату; 2) технологізація стратегії, тобто виявлення, визначення й опис стратегії у формі певних алгоритмів, можливо, системи алгоритмів та операційних принципів; 3) тактика видалення непотрібного, тобто видалення зі стратегії розвитку моделі (в даному випадку, моделі навчання, із використанням електронного підручника) елементів, що не мають функціонального значення для процесу реалі-

зації завдань, які закладаються у зміст і структуру електронного підручника; 4) вбудовування навчальної стратегії в екранне віддзеркалення конвент-змісту й навчання учня до отримання такого ж результату, як і в моделі оригіналу.

Для системи професійно-технічної освіти в основу моделі береться або результативна частина стандарту за тією професією, за якою відбувається навчання учня в професійно-технічному освітньому закладі, або ж функціональні способи дії і діяльності, а також сукупність знань і досвіду у висококваліфікованого працівника за обраною професією.

Нейролінгвістичне програмування ґрунтується на тому, що свідомість, тіло й мова особистості учня зумовлюють картину його світосприймання, і це сприйняття (а, отже, і поведінка) змінюється у процесі життєдіяльності внаслідок отримання людиною нового досвіду, а також можливості його зміни навмисно, внаслідок реструктуризації особистого досвіду за допомогою різних технік. Об'єктом вивчення НЛП, в основному, є методи використання мови й техніки гештальтпсихології і похідної від неї гештальтпедагогіки, а також від сімейної психології. Деякі комунікативні стратегії з цих областей були адаптовані до сфери повсякденного спілкування й можуть бути реалізовані у вигляді моделювання навчальних стратегій та, безпосередньо, у контексті даного дослідження, при формуванні змісту і контент-відображення в електронних підручниках для навчання за робочими професіями у системі ПТО.

Навіть після трьох десятиліть існування, не дивлячись на популярність, НЛП продовжує бути суперечливим. Найперше, це пов'язано з тим, що даний процес втручається у свідомість на рівні кори головного мозку, таким чином впливаючи на поведінкові функції особистості [3]. Однак потрібно принципово вирішити питання: чи потрібно професіоналу з певної галузі, фахівцю з конкретної професії, зокрема, робітничої, на рівні підсвідомості мати реперні (базові, основні, фундаментальні) поняття у підсвідомості з обраної професії або галузі знань. На нашу думку, потрібно.

НЛП не має наукового обґрунтування, а базується на практичному й неоднозначному

досвіді реалізації деяких способів (дуже відомий приклад застосування 25 кадру для маркетингового просування на ринок товарів і послуг тощо). І хоча за своєю структурою НЛП є повністю відкритою методологією ("мережевий" тип), проте, так би мовити, він не претендує на статус наукової дисципліни, хоча часткові спроби узагальнити технології застосування НЛП і виокремити певну наукову базу під її існування, сформулювати принципи створення й способи, методи і техніку реалізації здійснювалися.

В основному, сфера застосування НЛП – психотерапія й навчання. Водночас, техніка НЛП знайшла широке примінення у стратегічному плануванні результатів, менеджменті, продажах, особистому і корпоративному консультуванні, творчості, журналістиці, юриспруденції, ЗМІ, рекламі тощо. Але особливо цікаве застосування методик НЛП, у контексті даного дослідження, для розробки й реалізації навчальних програм.

Головне для формування навчального контент-середовища електронних підручників те, що НЛП є, так би мовити, метаметодикою. Епістемологія даної системи сама по собі має сенс у відношенні до конкретної професійної діяльності, в якій задіяний людський розум і лінгвістика, для підвищення її ефективності за допомогою моделювання поведінкових і розумових стратегій, де використовується семантика і тезаурус понять.

При використанні НЛП дуже цікава можливість вичленення структури навичку, що дозволяє переносити стратегії між сферами застосування за допомогою моделювання. Навчання, засноване на НЛП (що має моделювання як функцію), дозволяє паралельно отримати розвиток комунікативних навичок, багатовекторного сприйняття світу, поведінкової гнучкості та створити умови для значного особистісного зростання учнів системи ПТО.

Акцентування уваги на певних базових поняттях, так званих реперах понятійних систем, які дозволяють опановувати навчальний матеріал за принципом ланцюгово-концентричної побудови, таким чином виділяючи найбільш важливі поняття для сприйняття. Саме у цьому випадку стане при нагоді НЛП з його нейролінгвістичною семантикою. Зрозуміло,

що ще ведуться суперечки щодо доцільності використання цього методу з його методикою програмування навчального матеріалу, але вже є позитивні зрушення щодо результатів його використання, і це підтверджує думку про доцільність використання НЛП у реалізації змісту електронних підручників для ПТО.

На сьогодні не пропонується повномасштабне й категоричне використання даного методу. Але деякі найбільш виважені й перевірені способи можна частково використовувати. Так, наприклад, при вивченні металоріжучого інструмента за професіями зі сфери металообробки потрібно реалізовувати побудову змісту таким чином, аби в учня постійно, усвідомлено й одночасно неусвідомлено формувалось уявлення про те, що всі ріжучі інструменти, незалежно від їх форми, будови й розмірів, використовують однаковий фізичний процес вклинювання твердішого матеріалу в м'якший. Або інший приклад: при підготовці зварювальника, у вивченні теорії процесу зварювання, базовою проблемою є фіксація уваги учня всіма доступними способами й засобами електронного підручника на тому, що цей процес відбувається з обов'язковим розплавленням частини металу виробу ("материнського" матеріалу), на відміну від процесу паяння. Ця фізична відмінність є основною понятійною реперною точкою процесу зварювання, незалежно від того, чи це відбувається за рахунок електричної дуги, чи за рахунок горіння горючого газу або комбінованого процесу.

Висновок. Отже, при обробці тексту і його формуванні обираються ключові слова і поняття (можуть мати графічне відображення у вигляді схем, малюнків, відеофрагментів або звукового пояснювального супроводу тощо), які потім структуруються у тезаурус, що, фактично, реалізує понятійний апарат обраної для навчання теми, предмета й, у цілому, робітничої професії.

Актуальним напрямом окресленої проблеми є реалізація методу НЛП у системі розробки змісту і структури електронних підручників для системи ПТО, який при подальшій розробці матиме можливість реалізувати найбільш позитивні якості електронних підручників і нівелювати деякі їх недоліки.

Література

1. *Голіяд І.С.* Активізація навчальної діяльності студентів на заняттях з креслення засобами графічних завдань / Ірина Семенівна Голіяд : автореф. дис. ... кандидата пед. наук: 13.00.02 / Нац. пед. університет імені М.П. Драгоманова. – К., 2005. – 20 с.
2. *Шевченко В.Л.* Організаційно-педагогічні та дидактико-психологічні основи проектування інформаційного навчального середовища із застосуванням програмно-інструментального комплексу / [Навч.-метод. посіб.] / В. Л. Шевченко. – К. : Освіта України, 2010. – 104 с.
3. *Beyerstein B.L.* Brainscams: Neuromyologies of the New Age //International Journal of Mental health. – 1990. – 19 (3). – P. 27–36. (англ.).

Владимир Юрженко

**Особенности эргономики экранного поля
электронных учебников для системы ПТО**

Статья раскрывает сущность реализации контент-поля в среде программно-инструментальной платформы MOODLE учебных предметов, которые используются при подготовке по рабочим профессиям в профессионально-техническом образовании, а также использование элементов метода нейролингвистического программирования.

Ключевые слова: контент-поле, программно-инструментальная платформа MOODLE, профессионально-техническое образование, нейролингвистическое программирование.

Volodymyr Yurzhenko

**Features of ergonomics of the CRT field of electronic
textbooks for the system of vocational education**

The article reveals essence of realization of content-ground in an environment programmatic instrumental platform of MOODLE of educational objects which are used for training on workings professions in vocational education and the use of elements of method of the neuro-linguistic programming.

Key words: content-ground, programmatic instrumental platform of MOODLE, vocational education, neuro-linguistic programming.

Захищені дисертації

Дмитро Костюк

Формування фахової компетентності майбутніх техніків-електриків сільсько-го господарства у процесі вивчення спеціальних дисциплін

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – "Теорія та методика професійної освіти". – ІПТО НАПН України, Київ, 2012. Науковий керівник – доктор педагогічних наук, доцент **Валентина Свистун**.

Лідія Короткова

Педагогічні умови створення професійних стандартів швейного профілю на основі компетентнісного підходу

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – "Теорія та методика професійної освіти". – ІПТО НАПН України, Київ, 2012. Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України **Валентина Радкевич**.